
Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets betänkande 2012:2

Ersätt lag om Svenska kyrkan med ett ömsesidigt avtal, ett konkordat

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2012:29 om Ersätt Lag om Svenska kyrkan med ett ömsesidigt avtal, ett "konkordat".

Då utskottet anser att det inte har inträffat något som ändrar den bedömning man tidigare har anfört i frågan föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:29.

Motionens förslag

Motion 2012:29 av Bertil Olsson och Lennart Sacrédeus, Ersätt Lag om Svenska kyrkan med ett ömsesidigt avtal, ett "konkordat"

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda överläggning med regeringen om att Lag om Svenska kyrkan ersätts av ett avtal "konkordat" mellan Svenska staten och Svenska kyrkan.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionen 2012:29 i Ln 2012:10y, bilaga 1.

Bakgrund

Vid genomförandet av ändrade relationer mellan Svenska kyrkan och staten var lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan en av delarna i den rättsliga regleringen. I den s.k. ERK-utredningens slutbetänkande *Ekonomi och rätt i kyrkan* (SOU 1992:9) presenterades en ramlagstiftningsmodell som en tänkbar lösning inför relationsändringen. Kyrkoberedningen föreslog sedan i sitt slutbetänkande *Staten och trossamfundet* (SOU 1994:42) att frågor om Svenska kyrkans identitet skulle regleras i en särskild lag. I regeringens skrivelse till kyrkomötet *Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan* (RegSkr 1995:1) föreslogs också införandet av en lag om Svenska kyrkan. Vad gäller den kritik som framförts mot denna lösning, främst från andra trossamfund, menade regeringen att det visserligen knappast kan bortses från att en sådan lag innebär en viss särbehandling av Svenska kyrkan men att en gemensam lag för samtliga trossamfund skulle få en så stark övervikt för Svenska kyrkan att det är lämpligare att reglera Svenska kyrkan i en lag för sig. Vidare hänvisade regeringen till de principiella utgångspunkterna för reformen, där man bl.a. anförde följande.

Ett förslag i stat-kyrkafrågan måste ta hänsyn till såväl den inomkyrkliga opinionen som till de förutsättningar som finns i samhället i övrigt. /.../ Av helt avgörande betydelse är att kunna hitta den rätta balanspunkten mellan Svenska kyrkans särskilda karaktär och ställning i det breda folkdjupet och behovet av att i formell mening förverkliga principen om religionsfrihet.

Vad gäller regeringens förslag om en särskild lag om Svenska kyrkan uttalade andra kyrkolagsutskottet följande i betänkandet *Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan* (2KL 1995:1):

Enligt utskottets mening är den avgörande frågan vid ställningstagandet till regeringens skrivelse om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, om det är möjligt att bevara Svenska kyrkans identitet vid en relationsändring. Svenska kyrkans ställningstagande bestäms av hur hon ser på sin egen identitet, av hennes självförståelse. /.../ I sitt ställningstagande till relationen till staten måste Svenska kyrkan, som Läronämnden framhåller i sitt yttrande Ln 1995:17, också ta berättigad hänsyn till andra kyrkor och samfund i landet, samhällssituationen i stort och till hur staten definierar sin egen roll i förhållande till vår kyrka och andra kyrkor och samfund. Det är viktigt att Svenska kyrkan inte pressas in i en för henne främmande form. Svenska kyrkans särställning bland kyrkor och samfund har varit mycket omdebatterad. Utskottet finner det motiverat att en modern lagstiftning införs på detta område, som ger varje kyrka och samfund möjlighet att verka i enlighet med sin egen självförståelse. Men det är av historiska, sociala och ekonomiska skäl illusoriskt att påstå att Svenska kyrkan i praktiken inte skulle ha en särställning, man må gilla den eller inte. Det är en utgångspunkt för samförstånd när regeringen i sin skrivelse samtidigt med att verka för ökad likställighet mellan kyrkor och samfund likväl erkänner Svenska kyrkans särskilda ställning även i den nya pluralistiska samhällssituationen. Lagen om Svenska kyrkan innebär en markering från statens sida av denna särställning.

I regeringens proposition *Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan* (prop. 1995/96:80) anfördes samma motiv för en särskild lag om Svenska kyrkan som anförts tidigare. 1995 fattade riksdagen principbeslutet om ändrade relationer i enlighet med regeringens förslag.

I propositionen *Staten och trossamfunden – Bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund* (prop. 1997/98:116) lämnade regeringen förslag till bestämmelser i enlighet med den modell som tidigare föreslagits. I propositionen anförde regeringen bl.a. följande.

Det nuvarande förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan är resultatet av en lång historisk utveckling där skilda principiella utgångspunkter spelat större eller mindre roll för skeendet. Den långa gemensamma historien motiverar att staten genom en särskild lag anger de ramar inom vilka Svenska kyrkan även i fortsättningen skall verka.

Regeringen konstaterade också att 1995 års principbeslut utgör en kompromiss mellan å ena sidan nödvändigheten att ta hänsyn till Svenska kyrkans särställning på grund av den långa historiska utvecklingen och den stora andelen tillhöriga samt å andra sidan önskemålet om att öka jämställdheten mellan trosamfunden.

2001 års kyrkomöte behandlade en motion, Mot 2001:30, med den huvudsakliga innebörden att lagen om Svenska kyrkan skulle upphävas. Kyrkomötet avslög motionen på Kyrkorättsutskottets förslag i Kr 2001:1. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag med att lagen om Svenska kyrkan skulle ses som en av flera delar i det reformpaket som den förändrade relationen mellan staten och Svenska kyrkan utgjorde och att det inte var möjligt att bryta ut delar ur detta utan att det kunde få återverkningar på andra delar. Vidare anfördes att även om det gått sex år sedan principbeslutet fattades så hade reformen inte varit i kraft under mer än ett drygt år, vilket i det historiska perspektivet måste anses som en mycket kort tid.

2009 behandlade kyrkomötet en motion med yrkandet att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att framlägga en utredning om konsekvenserna att lagen om Svenska kyrkan avskaffas och att innehållet i tillämpliga delar flyttas över till lagen (1998:1593) om trossamfund och till kyrkoordningen. Även denna motion avslögs av kyrkomötet på Kyrkorättsutskottets förslag i Kr 2009:5, med samma motivering som motionen från 2001. Kyrkorättsutskottet anförde vidare att då nuvarande reglering inte varit till förfång för kyrkans verksamhet så ska inte kyrkan ta initiativ till någon förändring.

Efter relationsändringen har det också väckts motioner i riksdagen med krav om att lagen om Svenska kyrkan ska avskaffas. Samtliga sådana motioner har avslagits av riksdagen på förslag av konstitutionsutskottet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:29.
--

I motionen yrkas att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att inleda överläggningar med regeringen om att lagen om Svenska kyrkan ersätts av ett avtal mellan staten och Svenska kyrkan. Motionärerna anför att ett konkordat baserat på båda parter delaktighet kan ses som en mer modern och framtidsinriktad modell än nuvarande ordning med lag och ensidiga statliga beslut.

Kyrkorättsutskottet har åren 2001 och 2009 föreslagit avslag på motioner som främst syftat till ett upphävande av lagen om Svenska kyrkan. Kyrkomötet har beslutat i enlighet med utskottets förslag vid båda tillfällena. Kyrkorättsutskottet konstaterade i sitt betänkande Kr 2009:5 att lagen om Svenska kyrkan är en del i en helhet som reglerades vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan och att det är olämpligt att bryta ut och förändra en fundamental del i denna helhet. Vidare anförde utskottet att då nuvarande reglering inte har varit till förfång för kyrkans verksamhet så ska kyrkan inte ta initiativ till någon förändring.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram det faktum att enligt 8 kap. 2 § första stycket fjärde punkten regeringsformen ska föreskrifter om grunderna för Svenska kyrkan som trossamfund meddelas genom lag. Ändring och upphävande av sådan lag ska enligt 8 kap. 18 § andra stycket regeringsformen ske antingen genom två likalydande beslut med mellanliggande riksdagsval eller genom endast ett beslut om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar för beslutet.

Kyrkorättsutskottet anser inte att det har inträffat något sedan år 2009 som ändrar utskottets uppfattning i frågan. Motiven till att ha kvar lagen om Svenska kyrkan gäller fortfarande. Motionen ska således avslås.

Uppsala den 27 september 2012

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Maria Lagerman, Anki Erdmann, Micael Dahlberg, Anna-Karin Westerlund, Gunnar Bredin, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Anders Linger, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Marie-Helena Fjällås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Per-Eric Larsson, Måns Gustafsson, Karin Perjus, Stig Eriksson, Thelma Olsson Bylin, Helena Klahr Fast, Georg Lagerberg, Anna Malmqvist, Håkan Sunnliden och Ann-Ida Fehn.

Biskop Thomas Söderberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för följande förslag till kyrkomötesbeslut:

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2012:29.

Anledningen till motionen är att Svenska kyrkan inte kan besluta om ändringar i lagen om Svenska kyrkan. Det kan endast Sveriges riksdag göra.

Det innebär att om Sveriges riksdag beslutar om ändringar i lagen om Svenska kyrkan så kan inte Svenska kyrkan göra något åt det.

Ett avtal eller ”konkordat” däremot, är ett ömsesidigt avtal mellan två parter, där ändringar måste godkännas av båda parterna för att gälla. Därför föreslår motion 2012:29 ett sådant.

Karl-Gunnar Svensson

Lag om Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2012:29

Läronämnden menar att kyrkans relation till staten har läromässiga implikationer. Denna relation kan rättsligt regleras på olika sätt. Motionens förslag, om att relationen ska regleras genom konkordat istället för lag i dess nuvarande utformning, är dock av sådant slag att det saknar läromässiga konsekvenser.

Uppsala den 22 augusti 2012

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Anne-Louise Eriksson, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Thomas Ekstrand, Eva Hamberg, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.